

החמאס והטרור: הסבר חלופי לשימוש באלימות

אורי סלונים

(אוקטובר 1999) כאשר גורמי ביטחון בישראל ציינו, כי מדובר בפיגועים "לא ממוסדים", היינו, פיגועים שמקורם בתת-מערכת ארגונית של תנועת החמאס, שלגביה אין ודאות, כי היא כפופה למנגנון המרכזי של החמאס. עובדה זאת יכולה לשמש עדות להיווצרותו של מבנה חדש – מפוצל וחסר שליטה מרכזית – של תנועת החמאס. תופעה זו אופיינית לתנועות מחאה חברתיות במשבר מתמשך. במצבים אלה נוטות התנועות להתפצל וליצור פלגים אלימים קיצוניים במיוחד, אך במקביל נוצרות נסיבות המקשות מאד על פעילותם של פלגים אלו.

האינתיפאדה - עיצובם של כללי המשחק הפוליטיים

תנועת החמאס נולדה מתוך מצוקה חברתית וכאופוזיציה מבחינות רעיונית וארגונית לזרם המרכזי של אש"ף. החמאס בחרה לבטא את המחאה וכן את חתירתה לשינוי מבני של הזירה הפוליטית הפלסטינית על-ידי הקמת רשת של מוסדות חינוך ורווחה. האינתיפאדה והמאבק הלאומי הכולל הניעו את התנועה לפתח זרוע צבאית, גדודי עז א-דין אל-קסאם. הצביון האסלאמי של התנועה סייע לה להתייבב כחלופה רעיונית ומעשית לאש"ף החילוני, כשרישומם של הפיגועים שביצעה הזרוע הצבאית של התנועה העצים את דימויה כחלופה אפשרית להנהגתו. בשונה מתנועות אסלאמיות אחרות, שצברו תאוצה לנוכח הצלחת המהפכה האסלאמית באיראן, אימצה התנועה קו לאומי ייחודי ואסטרטגיה של חתירה לכינון מדינת לאום.

ההתמקדות בלאומיות, האוריינטציה האסלאמית והעדר דימוי קיצוני יצרו במהלך שנות האינתיפאדה את הרושם, כי החמאס עשויה אכן לשמש חלופה ריאליסטית לאש"ף כגורם הפוליטי הדומיננטי בקרב אוכלוסיית

המחויבות והקשר שבין תומכי התנועה ופעילותה. יכולת ביצוע פיגועים, כמו גם יכולת סיכולם, תלויות במידת שיתוף-הפעולה והתמיכה של האוכלוסייה בחמאס, או בגורמים הפועלים נגד תנועה זו. הקשיים עימם מתמודדת התנועה בשנתיים האחרונות נובעים בעיקר משינוי משקלה של החמאס במערכת הפלסטינית, שינוי הבא לידי ביטוי במרחב הפעילות החברתית שלה. מול התחזקות הרשות הפלסטינית והתמסדותה פחתה הרלוונטיות של התנועה כאפיק לביטוי מחאה חברתית וכמענה למצוקות. בעקבות זאת נחלשה מחויבותה של האוכלוסייה לפעילויות השונות של התנועה, צומצמו יכולותיה המבצעיות, וכך התאפשרה הצלחתם של מאמצי הסיכול. מוחי א-דין שריף, מבכירי הזרוע הצבאית, נהרג בפיצוץ באפריל 1998. האחים עוודאללה, אף הם מן הבולטים בזרוע הצבאית, חוסלו על-ידי כוחות הביטחון הישראליים בספטמבר אותה שנה. אלה יחד עם מעצרים והצלחות בסיכול פיגועים גרמו לכך, שגם חברים בתנועה עצמה מודים, כי היכולת המבצעית של הזרוע הצבאית של הארגון נפגעה באופן קשה. בנוסף על אלה, הגבילה הרשות את פעילות המוסדות החברתיים והפוליטיים של התנועה, וניכר קושי בהזרמת כספים מן החוץ.

כל הקשיים האלה הצטברו לכלל משבר, המסכן את לכידותה הארגונית של התנועה. המשבר הפנימי הזה מעלה את החשש, כי חידוש תהליך השלום עלול לגרום לגל טרור נוסף, שיהיה תוצאה של תהליכי השינוי העובר על החברה הפלסטינית ויחסה למאבק המזוין, שביטויו הוא הפיכתה של החמאס לתנועה מקוטבת – זאת בניגוד למצב שהיה בעבר - בין ענף רדיקלי לענף פרגמטי. הוכחה לכך ניתנה לאחר הפיגועים בטבריה ובחיפה

עם בחירתו של אהוד ברק לראשות ממשלת ישראל במאי 1999 נוצרה ציפייה, כי יואצו המגעים בין ישראל והפלסטינים לקראת הסדר הקבע. בקרב הציבור יש החוששים, כי האצת התהליך עלולה להיות מלווה בפיגועי טרור דומים לאלה שאירעו בשנים 1995-1996. אחד ההסברים הרווחים למוטיבציה לפיגועים הוא התקדמות התהליך המדיני. כך בלימת התהליך בשלוש השנים האחרונות, על-פי הגישה הזאת, חפפה ירידה בפיגועי הטרור; שני הפיגועים בטבריה ובחיפה בתחילת ספטמבר 1999 היו לכאורה אישור לקשר הזה.

אולם, התייחסות אל החמאס בראש ובראשונה כאל תנועת מחאה חברתית מגלה, כי המוטיבציה לביצוע פיגועים אינה קשורה בהכרח בקצב התקדמות תהליך השלום. מתברר, כי בין שני המשתנים האלה קיים גורם מתווך, והוא מקומה של החמאס בזירה הפוליטית הפלסטינית – תחילה ביחס לאש"ף ולאחר מכן ביחס לרשות הפלסטינית. האינתיפאדה, הסכמי אוסלו, הסכמי וואי ומגמת החתירה לקראת הסדר הקבע שינו את ההקשר הפוליטי-החברתי שבו פועלת התנועה. בסיס הכוח של החמאס כתנועת מחאה חברתית התהווה בשנות האינתיפאדה: בתקופה הזאת הוגדרו מקומה בזירה הפלסטינית ומערכת יחסיה עם אש"ף, וכן גובשו דפוסי הפעילות שלה. את מדיניות פיגועי התופת, שנקטה בשנים 1995-1996, ניתן להסביר כתגובה לשינוי הסביבתי שנוצר עם הקמת הרשות הפלסטינית. ניתוח התפתחות התנועה למן הקמתה עשוי לגלות, כי הפיגועים האלה לא כוונו פוליטית נגד ישראל, אלא נועדו בראש ובראשונה לערער את בסיס קיומה של הרשות.

יכולתה המבצעית של החמאס כתנועה חברתית בעלת זרוע צבאית, מבוססת על

לאפשרות הזאת, ולכן הצהירו בהזדמנויות רבות על חשש ממלחמה פנימית ומגלישה להתנגשות אלימה עם כוחות הרשות. החשש הזה מסביר גם את הנסיונות העקביים של הרשות, ולפני כן של אש"ף, לשלב את החמאס במוסדות הפוליטיים הפורמליים של המערכת הפלסטינית בשטחים. אולם החמאס נמנעה מיצירת קואליציה עם אש"ף ועם הרשות. זאת על אף שאנשי החמאס חוזרים ומדגישים את ההבחנה שהם עושים בין אש"ף כתנועה לאומית לבין הרשות החותמת ומממשת הסכמים מדיניים, שנגדם הם נאבקים.

תחת שלטון הרשות המשיכה התנועה לקיים את מערכת השירותים החברתיים הענפה והנפרדת שלה. השירותים החברתיים יחד עם האידיאולוגיה האסלאמית ואתוס הפעילות הצבאית-טרוריסטית נגד ישראל הקנו לתנועה עוצמה פוליטית בחברה הפלסטינית ושימרו את מקומה כחלופה פוטנציאלית לרשות.

תחילתה של מגננה

הנהגת אש"ף, ובכללה המנגנונים שהיו אחראיים לניהול המאבק האלים בישראל, אימצו גישה ממלכתית מייד עם החלת הריבונות הפלסטינית על השטחים שפינתה ישראל. תחושת הממלכתיות התחזקה לאחר הבחירות שנערכו בשטחים (ינואר 1996) וכינון הרשות בעקבותיהן. הביורוקרטיה של אש"ף עברה תמורה והיתה למערכת השלטונית של הרשות. אנשי מנגנוני הביטחון הפלסטיני לא ראו עוד את עצמם כחיילים בשירות המאבק הלאומי, אלא כפקידים בשירות הרשות והעומד בראשה, העושים שימוש בנסיונם המבצעי, אשר נרכש במהלך שנות המאבק לשחרור לאומי. השילוב הזה של ניסיון מבצעי ותפיסה ממלכתית איפשר מגעים ענייניים עם כוחות הביטחון של ישראל וצוותי המשא-המתן

ייחודי. אין מדובר בקבלת עצמאות, אלא במעין שלב חניכה הדרגתי. המבנה הזה חייב את הרשות הפלסטינית (אש"ף) להפגין ריבונות מלאה בשטחים הנתונים לאחריותה, אך התכנים של הריבונות הזאת הוכתבו מתוקף ההסכמים באופן המקשה על הרשות לפנות לאוכלוסייה כריבון המוחלט. העדר מסורת פוליטית וחוסר ניסיון בניהול מערכת פוליטית יציבה בעלת מרכיבים של ממשל ואופוזיציה, הגבילו את יכולתה של הרשות לתחום את מרחב הפעילות של מתנגדיה, ובראשם תנועת החמאס.

תנועת החמאס נמצאת בתקופה של משבר חריף. קיימות עדויות רבות לכך, שהתנועה הולכת ומאבדת את לכידותה הארגונית וכי היא נמצאת על סיפו של פיצול.

בעקבות הסכמי אוסלו התארגנה המערכת הפלסטינית לכדי זירת סכום-אפס בין החמאס לרשות בשל הפעילות המקבילה של שני הגופים בעלי האינטרסים המנוגדים הללו. למרות זאת נמנעה הרשות מטיפול רדיקלי בתנועה על זרועותיה הצבאית והחברתית. ההימנעות הזאת נבעה מהחשש ממלחמת אחים, שמשמעותה התחדדה מאחר שלא דובר עוד בהתנגשות בין כוחות לא-סדירים, אלא בהתנגשות בין הזרוע הצבאית של החמאס ותומכיו לבין כוחות השיטור של הרשות הפלסטינית. גם ראשי החמאס היו מודעים

השטחים. הרושם הזה התחזק על רקע שורת הנצחונות של החמאס בבחירות לאיגודים מקצועיים ולאגודות סטודנטים בגדה וברצועה. בהעדר כלים אחרים למיפוי העוצמה של הכוחות במערכת הפוליטית הפלסטינית ולהערכתם, היתה לתוצאות האלה משמעות גדולה בהרבה מחשיבותן האמיתית. התוצאות האלה קראו תיגר על התפיסה המקובלת, לפיה אש"ף הוא הגוף היחיד הזוכה ללגיטימיות כמייצגו של העם הפלסטיני, והציבו את החמאס כמתחרה רצינית על הנהגת המאבק. באותן השנים, ההכרה בחשיבות האינתיפאדה להתפתחותו הלאומית של העם הפלסטיני מנעה מאבק גלוי בין שני הזרמים על שליטה ונהגה. החשש ממלחמת אחים שימש כגורם הבולם גלישה למאבק אלים, תוך הקפדה על ריסון עצמי ואיפוק הן מבחינה מעשית והן מבחינת ההצהרות שניתנו. כללי המשחק המרסנים האלה מנעו את הידרדרות התקריות המקומיות בתקופת האינתיפאדה לכדי מאבק אלים בין אש"ף לחמאס, והביאו להידברות מתמדת בין שני הארגונים. בתקופה הזאת שימשה ההידברות כאמצעי להפגת מתחים ולמניעת הסלמתם. האינתיפאדה עיצבה את כללי המשחק החדשים והקנתה להם תוקף נורמטיבי מחייב, שהשתרש באתוס הפוליטי הפלסטיני מאז ועד היום. אולם התפתחויות חיצוניות, כמו הסכמי אוסלו, הסכמי וואי, או מגעים אינטנסיביים לקראת הסכם הקבע שחקו את משמעותם המעשית של הכללים האלה, והם הולכים ומקבלים תוקף רטורי בלבד.

החמאס והסכמי אוסלו

בהשוואה למקרים אחרים של התהוות ישות לאומית, האוטונומיה הפלסטינית, שנוצרה בעקבות הסכמי אוסלו וקאהיר, הינה מקרה

הראשונה של 1999 מורים על ירידה בשיעור התמיכה בחמאס: שיעור התמיכה בפתח היה 39%, בחמאס -12% ובחזית העממית – 3% (47% ללא השתיכות פוליטית, על-פי נתוני אפריל 1999) אולם ב-1998, שהיתה שנת קיפאון בתהליך המדיני, נרשמה ירידה בתמיכה בחמאס דווקא במקביל לעלייה בשיעור התמיכה בפעולות מזוינות נגד ישראל. יש לציין, כי בסקרים שנערכו לאחר נצחוננו של אהוד ברק בבחירות בישראל התברר, כי המגמה הזאת נבלמה. צירופם של הנתונים האלה מעיד, כי אין בהכרח קשר בין התמיכה באימוץ קו נוקשה מול ישראל ותמיכה בחמאס דווקא. נתון מעניין נוסף הוא שיעורם הגדול (וההולך וגדל, על-פי נתוני הסקרים מיוני ומיולי 1999) של חסרי ההזדהות הפוליטית. לכך נודעת חשיבות רבה לנוכח העובדה, שפעילותן של תנועות חברתיות כמו החמאס מבוססת על הזדהות עמוקה של ההמונים.

החמאס והחתימה על הסכמי וואי

הסכמי וואי היו חוליה נוספת בשרשרת של אירועים חיצוניים, אשר חיבו את החמאס לחשיבה מחודשת ולהתאמת דרכי פעולתה.

הצבאית, הקהו עוד יותר את הלהט האידיאולוגי, ההכרחי לגיוס פעילים לפעילות הטרור ולתשתית החברתית התומכת בטרור. בהקשר הזה יש לזכור, כי תנועה חברתית הנוקטת דרך של טרור, כמו החמאס, פועלת בתנאי מידור מקסימלי, ובתנאים האלה חייבת התנועה לייחס חשיבות מיוחדת לתשתית החברתית מכיוון שהמידור מאלץ את התאים להתנתק משדרת הארגון המרכזית ולפתח מערכת תמיכה מקומית. על הרקע הזה ניתן להבין, לפחות באופן חלקי את הצמצום המשמעותי ביכולתה המבצעית של הזרוע הצבאית של החמאס בשנתיים האחרונות. חיסולם של האחים עוודאללה בספטמבר 1998 וכן חשיפת תאי החמאס ומעבדות ייצור חומרי החבלה של הזרוע הצבאית העידו, בין היתר, על קושי בגיוס התמיכה הסביבתית, החיונית לקיומה של התשתית המבצעית. נתון מעניין העשוי לתמוך בהערכה הזאת לגבי יחס האוכלוסייה לפעילותה הצבאית של החמאס עולה מסקרי דעת הקהל, הנערכים בשטחים על-ידי המכון למחקר וללימודים פלסטיניים בשכם (CPRS) בראשותו של ד"ר חליל שקאקי. הסקרים שנערכו בשנת 1998 ובמחצית

המדיניים שלה, כמו גם עם גורמי הממשל האמריקניים המעורבים בתהליך. ככל שאנשי הרשות צברו ניסיון שלטוני וככל שהנסיבות החיצוניות, דוגמת הסכם וואי, הדגישו זאת, התאפשרה התייחסות נחרצת יותר נגד האופוזיציה המיליטנטית, ובראשה החמאס.

התבססותה השלטונית של הרשות והשירותים שהציעה (כולל משרות) כירסמו ברלוונטיות של מוסדות החמאס ובמנופי הכוח של התנועה, שתיעלו בעבר את המצוקה והמחאה לכדי פעולה צבאית ופוליטית. בדומה לתנועות מהפכניות-חברתיות אחרות, משמשת הפעילות האלימה של החמאס הן כגורם המדרבן להצטרפות ולתמיכה והן כגורם המחזק את הזיקה שבין התנועה ותומכיה. הקושי בביצוע פיגועי טרור החליש את אחד מגורמי המשיכה המרכזיים של החמאס ויצר מוטיבציה לביצוע פיגועים דרמטיים, כמו פיגועי ההתאבדות בשנים 1995-1996.

הדינמיקה הזאת יצרה מערכת מעגלית. כדי להרחיב את בסיס התמיכה של תנועת המחאה נבחרה מדיניות שפעלה להסלמת פעילות הטרור נגד ישראל; ההסלמה הזאת איימה על התהליך המדיני שקידמה הרשות והביאה אותה לנקוט מהלכים, שתכליתם צמצום חופש הפעולה של החמאס; אולם צמצום חופש הפעולה יצר פער בין האידיאולוגיה המוצהרת, שהמשיכה לקרוא לגיהאד נגד ישראל, ובין הפניית מרב המשאבים הארגוניים להתמודדות יום-יומית מול כוחות הביטחון של הרשות; חוסר ההתאמה בין המדיניות המוצהרת לבין הפעולות שנעשו בפועל כירסם בייעילותם של המסרים הפשוטים של התנועה; יתרה מזו: ההתייחסות הזהירה לרשות והשאיפה להימנע מפרובוקציות אשר יגרמו להכבדת ידם של כוחות הביטחון הפלסטיניים על המוסדות החברתיים של החמאס ועל פעילי הזרוע

בשטחים, שנתפסה כאחראית למעשה. החמאס נמנעה מליטול אחריות לפיגוע, וראשי התנועה הסבירו, כי מדובר בפיגוע שתוכנן על-ידי גורמי חוץ ומומן על-ידיהם. מבחינתה של הרשות היה האירוע אות לשבירתם של כללי המשחק בינה לבין החמאס באופן המקנה לה אפשרות לשימוש בכלי הסיכול המזכרים בהסכמי וואי. גם אירועים חיוביים מבחינתה של התנועה, כמו נצחון נציגיה באוניברסיטאות הגדה והרצועה בבחירות ינואר 1999, וכן בבחירות לאגודת המהנדסים, שנערכו באותה תקופה, אינם מעידים בהכרח על התחזקות, או על שימור כוחה, וזאת בשל הירידה בחשיבותן של הבחירות האלה. זאת ועוד, בבחירות שנערכו במוסדות דומים, כמו ועד עובדי אונר"א נחלה התנועה תבוסה נחרצת. הניצחון בבחירות לאגודות הסטודנטים יכול להעיד על המשך ההקפדה של התנועה להשתתף במוסדות ובארגונים, שאינם חלק מהרשות. הניצחון מצטרף גם לממצאי סקרים, המורים על נטייה של אקדמאים פלסטינים לצדד במאבק מזוין נגד ישראל תוך תמיכה בחמאס. המאפיין הזה יכול להעיד גם על מגמת שינוי בבסיסי הכוח של התנועה, ההופכת מתנועה חברתית, המבטאת מצוקה עממית, לתנועה המבטאת את עמדותיהן של השכבות המשכילות באוכלוסייה הפלסטינית.

תנועת החמאס נמצאת אפוא בתקופה של משבר חריף. קיימות עדויות רבות לכך, שהתנועה הולכת ומאבדת את לכידותה הארגונית וכי היא נמצאת על סיפו של פיצול. הפיצול הזה הוא בין פלג פרגמטי, הנכון להתפשר ובלבד שלא יישאר מחוץ למערכת הפוליטית הפלסטינית, לבין פלג רדיקלי, הדבק ביעדים המוצהרים, שהנחו את הקמת הארגון. פעילויותיהם, המנוגדות זו לזו של שני מוקדי ההנהגה של החמאס – ה"פנים" הפרגמטי

החתימה על הסכמי וואי אותה ממשלת ירדן למוסדות החמאס, הפועלים בשטחה, כי היא דורשת מהם להוריד את רמת פעילותם. אמצעי המעקב אחר מוסדות החמאס ואישיה בירדן הורחבו והודקו, ואחדים מפעילי התנועה אף נעצרו. בעקבות תוצאות הבחירות בישראל הגבירו השלטונות הירדניים פעם נוספת את הפיקוח על פעילות התנועה ובאוגוסט 1999 אף נסגרו משרדי החמאס בעמאן. כמה פעילים בכירים, בהם מוסא אבו מרזוק ואיברהים

ההתמודדות עם טרור, שיבוצע על-ידי פלגים קיצוניים, קשה מאוד מכיוון שהוא אינו נובע מגורם אחד.

עושה, גורשו מהממלכה ונעצרו כשניסו לשוב אליה. אחד ההסברים שניתנו למעצרים ולסגירת המשרדים היה הידוק היחסים בין תנועת 'האחים המוסלמים' הירדנית ובין הנהגת החמאס היושבת בירדן.

נוסף על הפרשנות הזאת ישנם דיווחים עיתונאיים, המתארים התרופפות השליטה של הנהגת החמאס בשטחים על חוליות עז א-דין אל-קסאם ונסיונות מצד ההנהגה שמחוץ לשטחים ליצור ערוצי קשר ישירים בינה לבין אנשי הזרוע הצבאית בשטחים. יותר מאירוע אחד העיד על התרופפות השליטה בארגון. בעיצומן של שיחות וואי התבצע בגוש קטיף פיגוע באמצעות פיצוץ מכונית תופת, שבו נהרג חייל ובנס לא נפגע אוטובוס מלא בילדים. האירוע הזה גרם למבוכה רבה להנהגת החמאס

הסכמי וואי הציבו את הרשות כשחקן במערכת הבין-לאומית. ההכרה הבין-לאומית לה זכתה הרשות במסגרת השיחות שקדמו להסכם וואי באה לידי ביטוי בראש ובראשונה במיסוד היחסים בין הרשות לבין הממשל האמריקני וביצירת מסגרת עבודה משותפת בין הסי-איי-איי ומנגנוני הביטחון של הרשות. קפיצת-המדרגה הזאת מציינת את התבססותה של הרשות הפלסטינית כגורם הדומיננטי במערכת הפוליטית הפלסטינית ואת התבססותה כגורם אזורי. הרשות בחרה לתרגם את ההכרה הבין-לאומית שלה זכתה בנקיטת יד קשה כלפי החמאס. בתוך כך נקטה הרשות צעד בעל משמעות סמלית עצומה – השמתו של השיחי' אחמד יאסין במעצר בית. לצעד זה נלוו מהלכים נוספים, שנועדו לפגוע בתפקוד החמאס, ובכללם מעצר פעילים, סגירת מוסדות ועיתונים המזוהים עם התנועה. הצעדים האלה מקשים על התנועה לשמור על בסיסי הכוח שלה, ומחייבים התאמה ארגונית משמעותית נוספת. כמה התרחשויות באמצע 1999 יכולות להעיד על מגמות השינוי האלה. השתתפותם של שלושה מבכירי התנועה, ובהם השיחי' יאסין, בדיוני הוועד הפועל של אש"ף, אשר התכנס בעזה בסוף אפריל 1999, כדי לדון בסוגיית הכרזת העצמאות לקראת ה-4 מאי, מעידה על מאמץ מצד החמאס ליצור קשר עם הרשות. אולם, השתתפותם של שלושה בדיונים גרמה לחילוקי דעות בקרב חברי הנהגת התנועה - בין ההנהגה המקומית לבין ההנהגה היושבת בירדן, בסוריה ובלבנון. יש לציין, כי מאז הדיונים האלה החלה להישמע לראשונה ביקורת ישירה כלפי השיחי' יאסין מצד גורמים בחמאס בנושא הזה ובנושאים אחרים.

גם את האירועים בירדן ניתן לייחס לשינוי בדרכה של התנועה בשטחים. מייד לאחר

של הנהגת התנועה, אלא משקפים את הבקיעים הארגוניים.

בשלב הנוכחי הערכתה של ישראל הן:

- הרשות הפלסטינית אכן נוקטת צעדים משמעותיים לסיכול פיגועים על-ידי גורמים קיצוניים בחמאס.
- מטרתם של הפיגועים בעתיד תהיה לערער את מעמדה של הרשות הפלסטינית באמצעות סיכול התהליך המדיני.
- ממשלת ישראל אכן רואה ברשות הפלסטינית שותף לתהליך, שיעדיו ברורים.

ההערכות האלה מובילות למסקנה, כי המדיניות המסורתית של ישראל, לפיה הרשות הפלסטינית נענשת על פיגועים בהפסקת התהליך המדיני, אינה הולמת עוד את הנסיבות המדיניות הנוכחיות.

אינו נובע מגורם אחד. המאפיין הזה מקשה הן על פעולות הסיכול והמודיעין והן על אפשרויות ההרתעה הישירות והעקיפות. אולם, העדרו של מנגנון מתאם יחיד והיחלשות התמיכה הסביבתית יוצרים קשיים מבצעיים, המקשים על ביצוען של פעולות טרור ועל רמתן.

סיכום

תנועת החמאס נמצאת בעיצומו של משבר, המאיים על לכידותה הארגונית. המשבר הזה נובע במידה רבה מן ההתחזקות במעמדה של הרשות הפלסטינית, הקשורה בהתקדמות הנוכחית בתהליך המדיני.

סביר, כיתגובתם של גורמים קיצוניים בתנועה לתהליך המדיני תהיה ביצוע פיגועי ראוה. הפיגועים האלה אינם מבטאים את מדיניותה

יותר, וה"חוץ הרדיקלי יותר – מגבירות את הסבירות שיתרחש פיצול כזה.

במצב הקיים, נקיטת מדיניות השואפת לבצע פיגועים כרוכה בסכנה גדולה לעצם תפקודה של התנועה כתנועה פוליטית בעלת דגש חברתי. אם אכן יתפתח גל מחודש של פיגועי טרור יהיה זה כתוצאה מהתהליכים הפנימיים העוברים על התנועה, ובראשם הפיצול. התרופפות הריכוזיות הארגונית של התנועה גורמת להחלשתם של הגורמים המרסנים, ובכך מאפשרת את פעולת הגורמים הקיצוניים. הגורמים האלה הם חסרי ראייה פוליטית רחבה של החמאס במסגרת הפלסטינית הכוללת.

ההתמודדות עם טרור, שיבוצע על-ידי פלגים קיצוניים, אשר ייווצרו כתוצאה מהתפלגות החמאס, קשה מאוד מכיוון שהוא

עדכן אסטרטגי

עדכן אסטרטגי יוצא לאור על-ידי

מרכז יפה למחקרים אסטרטגיים, אוניברסיטת תל אביב, רמת אביב, תל אביב 69978.

עדכן אסטרטגי מתפרסם בעברית ובאנגלית

ותוכנו המלא מוצג באתר האינטרנט של המרכז.

כתובת האתר: <http://www.tau.ac.il/jcss/quarterly.html>